

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของชุมชน

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงอย่างยิ่ง ภูมิภาคนี้มีพื้นที่ถึง 1 ใน 2 ของประเทศ แต่แม้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีพื้นที่กว้างใหญ่ แต่สภาพโดยทั่วไปพื้นดินมักเป็นดินปนทราย ไม่อุดมน้ำ และชาวอินทรียัตถุที่มีประโยชน์คือ การเจริญเติบโตของพืช ปริมาณน้ำฝนแม้ว่าจะอยู่ในเกณฑ์สูง แต่ก็มักทิ้งช่วงนาน ในบางพื้นที่เป็นแอ่งขนาดใหญ่ น้ำจะท่วมมากในฤดูฝน แต่จะแห้งแล้งจนไม่สามารถปลูกพืชได้ ในฤดูแล้ง ขณะที่บางพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนและป่าทึบ ซึ่งสภาพเหล่านี้ล้วนแต่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักของประชาชนทั้งสิ้น

ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมากและไม่ได้รับการเอาใจใส่ในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ประกอบกับการแพร่ขยายของขบวนการคอมมิวนิสต์ในหมู่ประชาชนอย่างมากด้วย ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 หน้า 146 ระบุว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2518 มีประชากรประมาณ 4.6 ล้านคน อาศัยอยู่ในอำเภอที่ปรากฏการแทรกซึมของผู้อพยพย้าย คิดเป็นร้อยละ 52.5 ของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีการแทรกแซงทั้งประเทศ ขณะเดียวกัน ภูมิภาคนี้ยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีลัทธิการปกครองต่างไปจากประเทศไทยอีกด้วย ทำให้การร่อนทำลายจากภายนอกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อภูมิภาคนี้มีมาก

กระนั้นก็ตาม ปัญหาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทยอยมามีขึ้น โดยไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากรัฐบาลในอดีตเท่าที่ควร งบประมาณ การช่วยเหลือต่าง ๆ ทุ่มเทไปในพื้นที่อื่นที่ได้เปรียบอยู่แล้ว หรือในพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าจะพัฒนาได้ง่าย ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 หน้า 146 ระบุว่า ในช่วงระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 3 ที่ผ่านมา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการจัดสรรงบประมาณพัฒนาทั้งภาค

เศรษฐกิจและสังคมน้อยที่สุด คือประมาณ 1,519.60 บาทต่อคน เมื่อเทียบกับภาคกลาง ไม่รวมกรุงเทพฯ ซึ่งได้รับงบประมาณดังกล่าว 1,761.50 บาทต่อคน หรือกรุงเทพมหานครที่ได้รับจัดสรรงบประมาณพัฒนาทั้งสิ้นถึง 3,815.50 บาทต่อคน แม้ในการพัฒนาสาขาเกษตรและชลประทานในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้รับการจัดสรรน้อยที่สุดเพียง 238.40 บาทต่อคน เมื่อเทียบกับภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ และมหานคร) ซึ่งได้รับส่วนแบ่งถึง 457.90 บาทต่อคน ในด้านการคมนาคมและขนส่งก็เช่นกัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการจัดสรรงบประมาณสาขานี้เพียง 284.70 บาทต่อคน เมื่อเทียบกับภาคกลางซึ่งได้รับถึง 350.40 บาทต่อคน เมื่อรวมงบพัฒนาสาขาเศรษฐกิจในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แล้ว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับส่วนแบ่งเพียง 563.50 บาทต่อคน เมื่อเทียบกับภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ และมหานคร) ซึ่งได้รับถึง 862.60 บาทต่อคน แม้แต่ในด้านการพัฒนาสังคม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้รับส่วนจัดสรรเพียง 956 บาทต่อคน เมื่อเทียบกับกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับการจัดสรรถึง 3,213.20 บาทต่อคน ดังปรากฏในตารางที่ 3

นอกจากนี้ ในแผนฉบับเดียวกัน ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ในหน้า 128 ว่ายว่าการลงทุนด้านโครงการพื้นฐานบางประเภทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านมากมีสัดส่วนต่ำกว่าภาคอื่น ๆ อีก ดังจะเห็นได้จากพื้นที่ชลประทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรเพียงร้อยละ 62.5 ของพื้นที่ชลประทานในภาค ในขณะที่ในภาคกลางมีพื้นที่ชลประทานที่ส่งน้ำได้ถึงร้อยละ 83.1 ของเนื้อที่ชลประทานในภาค นอกเหนือไปจากโครงการพื้นฐานด้านเศรษฐกิจแล้ว หากจะพิจารณาการรวมตัวของเกษตรกรเข้าในสถาบันเกษตรกร อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ปรากฏว่าในปี 2518/19 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเกษตรกรเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร อันได้แก่ กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร เพียงร้อยละ 10.2 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้นในภาคนั้น เมื่อเทียบกับภาคกลางซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 21.5 ดังที่ปรากฏในตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 3 รายจ่ายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม ต่อประชากร แยกตามสาขาเศรษฐกิจและภาค¹
(บาท/คน)

ภาค	เกษตร และชล- ประทาน	อุตสาหกรรม และเหมือง แร่	คมนาคม และ ขนส่ง	พลังงาน พาณิชย์ และ บริการ	รวมงบ พัฒนา สาขา เศรษฐกิจ ในแผน 3	กิจการ สังคม	เมืองและ			รวมงบ พัฒนา สาขา สังคม	รวมงบ พัฒนา เศรษฐกิจ และ สังคม
							ท้องถิ่น	สาธารณสุข	การศึกษา		
ตะวันออก เฉียงเหนือ	238.4	10.2	284.7	30.2	563.5	51.4	86.8	146.8	671.0	956.0	1,519.5
เหนือ	321.5	9.3	370.8	28.3	729.9	59.9	88.4	150.2	733.2	1,031.7	1,761.6
ใต้	331.7	6.2	496.4	51.7	886.0	71.6	89.1	155.0	781.3	1,096.9	1,982.9
กลาง ²	457.9	5.5	350.4	48.6	862.4	43.4	86.4	140.8	628.1	898.7	1,761.1
กรุงเทพมหานคร	181.2	54.8	251.2	114.9	602.1	69.6	996.5	131.9	2,115.0	3,213.0	3,815.1

- 1/ รายจ่ายแยกตามสาขาเศรษฐกิจและภาคจากฝ่ายการเงินการคลัง กองวางแผนเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้เป็นรายจ่ายที่หักยอดไว้ในแผน มีโชรายจ่ายจริง ตัวเลขประชากรปี 2517 กองบัญชีประชาชาติ
- 2/ ภาคกลาง ไม่รวมกรุงเทพมหานคร.

ตารางที่ 4 พื้นที่ชลประทานจำแนกตามรายภาค

ภาค	พื้นที่เกษตร (ล้านไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ล้านไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรในภาค	พื้นที่ชลประทาน ส่งน้ำได้ใน ฤดูฝน (ล้านไร่)	ร้อยละของพื้นที่ชลประทานทั้งหมด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	47.8	2.4	5.0	1.5	62.5
ใต้	11.5	1.7	14.9	0.9	52.9
เหนือ	24.0	3.6	15.0	2.4	66.7
กลาง	26.1	12.4	47.5	10.3	83.1

¹ กองเศรษฐกิจการเกษตร ตัวเลขปี 2518

ตารางที่ 5 จำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรแยกตามรายภาค

ภาค	สมาชิก ¹	ครัวเรือน เกษตรกรทั้งสิ้น ²	เฉลี่ย ร้อยละ
กลาง	215,259	1,002,860	21.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	216,467	2,117,943	10.2
เหนือ	166,619	1,274,459	13.1
ใต้	64,927	664,734	9.8
ทั้งประเทศ	663,272	5,060,000	13.1

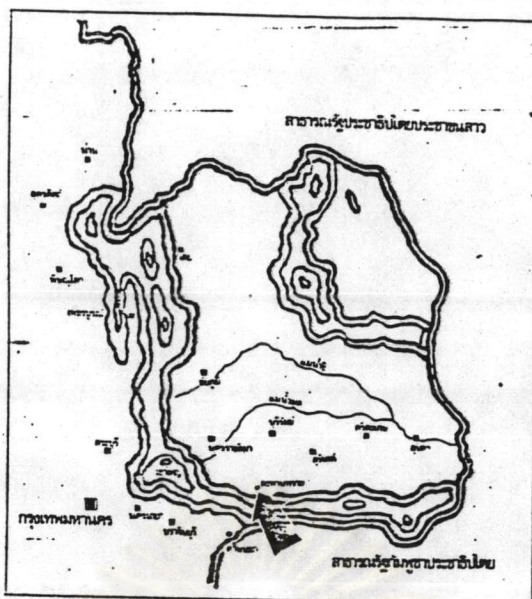
¹ จำนวนสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ปี 2518/19 จากกองสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ ทั้งนี้เป็นตัวเลขเบื้องต้น และมีได้รวมสหกรณ์นิคม และสหกรณ์ประมง

จำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมาจากงานกลุ่มเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เป็นตัวเลขเบื้องต้นเช่นเดียวกัน

² ประมาณการ

จะเห็นได้ว่า แม้อากาศตะวันออกเฉียงเหนือจะมีปัญหาพื้นฐานและปัญหาความ
 มั่นคงอยู่ก่อนแล้ว แต่ก็มิได้ได้รับความสนใจในการแก้ปัญหามากนักในภาพรวม จาก
 แผนพัฒนา ฉบับที่ 4 ในหน้า 146 ได้ระบุว่า แม้อากาศตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นภาค
 ที่มีประชากรอยู่ในเขตแทรกแซงของผู้ก่อการร้ายมากที่สุดถึงประมาณร้อยละ 10.6 ของ
 ประชากรทั้งประเทศ แต่ก็ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อมุ่งแก้ปัญหาความมั่นคงเท่าที่ควร
 จากแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 และทำให้จังหวัดที่มีอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายฯ มีฐานะเศรษฐกิจ
 ค่อยกว่าฐานะทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยของประชากรในภาคทั้งสิ้น

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการประกาศเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตแทรกแซง
 ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีอยู่ 35 จังหวัดทั่วประเทศ ตามรายละเอียดในภาค
 ผนวก 1 การก่อการร้ายโดยใช้กำลังอาวุธ ได้เกิดขึ้นใกล้เคียงกับการปะทะครั้งแรก
 ระหว่างเจ้าหน้าที่กับกองกำลังคอมมิวนิสต์ที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งก่อนหน้านั้น ฝ่ายผู้ก่อการ
 ร้ายได้มีการเคลื่อนไหวอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้โดยที่จังหวัดบุรีรัมย์มีลักษณะภูมิประเทศบางส่วน
 เป็นป่าทึบและแนวเขาที่เชื่อมต่อกับจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานีทางทิศ
 ตะวันออกและเชื่อมต่อกับแนวเขา จังหวัดนครราชสีมา ปราจีนบุรี นครนายก สระบุรี
 ทางทิศตะวันตก เรื่อยไปทางเหนือเชื่อมกับแนวเทือกเขาเพชรบูรณ์ ผ่านจังหวัดเพชรบูรณ์
 พิษณุโลกและจังหวัดเลย มีลักษณะเป็นรูปตัวแอลใหญ่ (L) ซึ่งหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
 สามารถเข้าไปมีอิทธิพลครอบคลุมนิคมประเทศสำคัญนี้ไว้ได้ ย่อมจะเป็นฝ่ายได้เปรียบใน
 ค่ายยุทธศาสตร์เชิงรุกของฝ่ายตนอย่างมาก การเข้ายึดครองพื้นที่ส่วนนี้ยังเป็นการตัด
 การเชื่อมต่อระหว่างภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจัดตั้งสหพันธรัฐอินโดจีน
 ต่อไปด้วย (กองวางแผนเตรียมพร้อมค่านเศรษฐกิจ 2526 : 18) เนื่องจากทางตอน
 ใต้เรื่อยไปทางตะวันออก มีพรมแดนติดต่อกับสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยและสาธารณรัฐ
 ประชาธิปไตยประชาชนลาว กังรูป

แต่เดิมการเคลื่อนไหวยของฝ่ายผู้ก่อการร้ายในแถบนี้มักเชื่อมต่อกันในเขตท้องที่จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 เรื่อยมา ฝ่ายผู้ก่อการร้ายได้ส่งผู้ปฏิบัติงานเข้าไปคอยจับหว่างการเคลื่อนไหวยของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อสร้างกระแสให้เกิดความเข้มนมากขึ้น และขึ้นำการบ่อนทำลาย เพื่อเตรียมเงื่อนไขำเนินงานปลุกกระคมและจัดตั้งมวลชนสนับสนุน สงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (ฤทธิ อธิธิประชา, 2518 : 132)

ผู้ก่อการร้ายได้อาศัยภูมิประเทศอันเป็นป่ารกทึบ ชื่อ ป่าผใหญ่ ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอบรบือ จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร เป็นฐานที่มั่นและจัดตั้งเขตงานของตนขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 ทำการเคลื่อนไหวยอยู่ในเขตนี้เรื่อยมา การเคลื่อนไหวยของผู้ก่อการร้ายในแถบนี้มีความคล่องตัวสูงมาก โดยเฉพาะการรับการสนับสนุนจากภายนอก กล่าวคือ สามารถติดต่อกับภายนอกได้ถึง 2 ทาง คือ ทางอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร และอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อรับการสนับสนุนจากกรุงเทพฯ และจังหวัดนครราชสีมา อันเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งจะสามารถติดต่อไปถึงจังหวัดอุบลราชธานี โดยทางรถไฟและออกไปยังประเทศลาว ทางอำเภอบึงนาราง และอำเภอกะชุกมได้อีกด้วย

นอกจากนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ผู้ก่อการร้ายยังสามารถเปิดการติดต่อขอการสนับสนุนจากกองทัพปลดแอกประชาชนกัมพูชา ในประเทศกัมพูชาได้อีกทางหนึ่ง ทำให้สามารถรับการสนับสนุนจากประเทศจีน เวียดนาม และลาวได้ง่ายขึ้น อันก่อให้เกิดผลดี

ทองคำดำดัง ผู้ก่อการร้ายอย่างยิ่ง กล่าวคือ การล่าเสียงอาวุธและเสบียงอาหารทำได้รวดเร็วขึ้น ไม่ต้องเสี่ยงต่อการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ และหากเจ้าหน้าที่รู้เบาะแสหรือเข้าทำการกวาดล้าง ผู้ก่อการร้ายก็สามารถเข้าไปพักตัวชั่วคราวในดินแดนของประเทศกัมพูชาได้ด้วย ซึ่งเป็นการสนับสนุนการทำสงครามโจรยุทธได้เป็นอย่างดีเยี่ยม (ฤทธิ์ อธิธิประชา 2518 : 397-402)

การสนับสนุนจากภายนอกประเทศมีหลายรูปแบบ ทั้งแต่การสนับสนุนเสบียงอาหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ ยารักษาโรค การพัฒนากำลังคน เช่น มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกอบรม - การรบ การปกครอง วิชาการแพทย์ เป็นต้น ตลอดจนไปจนถึงการโฆษณาชวนเชื่อโจมตีรัฐบาลไทยและสังขารต่าง ๆ แก่ผู้ก่อการร้ายและชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม เพื่อให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นช่วยเหลือในการส่งข้ามและให้ที่หลบซ่อนแก่พลพรรคของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศเพื่อนบ้านได้เปลี่ยนระบบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ไปแล้ว การให้การสนับสนุนยิ่งมีมากขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพของการให้การสนับสนุน (กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ม.ป.ป. : 19-26) แต่การสนับสนุนได้เริ่มลดลงในภายหลังปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นปีที่ฝ่ายเวียคนามและจีนมีกรณีพิพาทถึงจุดแตกหัก และส่งผลให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศอินโดจีนผันแปรไปด้วย

ไม่เพียงขบวนการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ กองกำลังภายนอกเป็นอีกด้านหนึ่งที่ทำให้สถานการณ์ของพื้นที่ในจังหวัดบุรีรัมย์ได้ทวีความรุนแรงขึ้นอีกเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานสอดคล้องกันอย่างดีเยี่ยมของฝ่ายผู้ก่อการร้ายและกองกำลังทางชาติที่มีการหนุนช่วยกันอย่างได้จังหวะ ปรากฏว่ามีกองกำลังกัมพูชาเข้ามาสังหารราษฎรไทยและมีการลวงล้าอธิปไตยของไทยโดยวิธีการต่าง ๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า อาจเป็นไปได้ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ไคร่งขอฝ่ายกัมพูชา หรือฝ่ายกัมพูชาได้รับคำสั่งให้ทำการก่อความวุ่นวายแค้น ทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายรัฐบาลต้องหวงหน้าพะวงหลังและเป็นการบีบบังคับให้ราษฎรไทยอพยพออกจากบริเวณชายแดน ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้ก่อการร้ายสามารถส่งคนเข้ามาปฏิบัติการในเขตอิสานใต้ได้สะดวกขึ้น (ชจกภัย บุรุษพัฒน์, 2528 : 353)

พื้นที่ในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากภัยการก่อการร้ายดังกล่าว ประกอบด้วยอำเภอประโคนชัย อำเภอบ้านกรวด อำเภอปะคำ และอำเภอละหานทราย

อำเภอละหานทราย

อำเภอละหานทราย เป็นอำเภอที่อยู่ตอนใต้สุดของเขตจังหวัดบุรีรัมย์ อาณาเขตตอนใต้สุดครึ่งหนึ่งติดต่อกับประเทศกัมพูชา และติดต่อกับเขตอำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีสันเขาพนมกงรักเป็นเส้นแบ่งเขตแดนไทย-กัมพูชาและสันเขาวรรตักแบ่งเขตการปกครองภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เทือกเขาวรรตักเป็นเทือกเขาที่มีแนวยาวติดต่อกันไปทางทิศตะวันตกและมีความสลับซับซ้อนมาก โดยเริ่มต้นจากรอยต่อระหว่างไทย-กัมพูชา ในเขตอำเภอละหานทราย เรื่อยลึกและสลับซับซ้อนมากขึ้นไปทางทิศตะวันตกเชื่อมต่อกับเทือกเขาใหญ่ ซึ่งเป็นเขตรอยต่อระหว่างจังหวัดนครราชสีมา สระบุรี ปราจีนบุรีและจังหวัดนครนายก ตลอดแนวเทือกเขาที่ซับซ้อนนี้ เป็นเขตป่าดงดิบที่กว้างใหญ่และเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย ซึ่งทำให้เกิดพื้นที่ราบเชิงเขา ตลอดแนวที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่อาชีพทางเกษตรกรรม ประชาชนจึงพากันหลังไถลเข้าไปทำการหักร้างถางป่าเปิดเป็นพื้นที่ทำกิน กลายเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนหนาแน่นในเวลาต่อมา และเมื่อประกอบกับความซับซ้อนของพื้นที่ การห่างไกลเส้นทางคมนาคม พื้นที่ขาดการพัฒนา จึงเกิดมีปัญหาค้นการปกครอง เกิดการแย่งชิงผลประโยชน์ จนกระทั่งพื้นที่กลายเป็นแหล่งเสาะแสวงประโยชน์ของนายทุนอิทธิพล ประชาชนผู้ประกอบอาชีพอย่างบริสุทธิ์ถูกกดขี่ขูดรีดและเก็บเกณฑ์ผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม เกิดเงื่อนไขทางสังคมทำให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งกำเนิดการก่อการร้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ และจากการที่พื้นที่ส่วนนี้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย จึงกลายเป็นหัวหอกรองรับการแทรกซึมเพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ (กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ, 2526 : 19-20)

สถานการณ์การก่อการร้ายในพื้นที่เริ่มขึ้นที่หมู่บ้านแพงพวย ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งติดต่อกับอำเภอละหานทราย ชาวภูวนชื่อ นายสิบลภาวสุทธิพงษ์ ซึ่งอพยพมาจากจังหวัดพิษณุโลกได้ทำการยุยงให้ราษฎรเกิดความเลื่อมใส

ในลัทธิคอมมิวนิสต์ การปลุกระดมมวลชนเริ่มต้นขยายจากพื้นที่ราบในเขตเมืองเข้าสู่ป่ารอยต่อจังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์ ทางหมู่บ้านหินโคนง โศกสุขสำราญ อำเภอละหานทราย เข้าสู่เขตจังหวัดนครราชสีมา ทางค่านหมู่บ้านกุกโบสถ์ สระตะเคียน อำเภอเสิงสาง การขยายตัวของกรอกการร้ายทางค่านนี้ ในระยะต้นเป็นกองกำลังติดอาวุธกลุ่มเล็ก ๆ ได้รับการสนับสนุนอย่างจำกัด ทำการเคลื่อนไหวลักษณะโจรยุทธในพื้นที่แคบ ๆ แล้วย่อย ๆ ขยายพื้นที่และความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ เช่น ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2510 นายสิรินทร์ จันทะกุล เจ้าหน้าที่อนามัยและผู้ช่วยอีก 2 คน ได้ถูกฝ่ายผู้ก่อการร้ายยิงตายทั้ง 3 คน ขณะเดินทางไปบ้านโศกสุขสำราญเพื่อฉีควัคซีนและตรวจโรคเรื้อน ต่อมาในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2511 เด็กชายจำเริญ โพธิ์กลาย ได้ถูกฝ่ายผู้ก่อการร้ายยิงตาย เพื่อแก้แค้นที่พี่ชายได้บอกแหล่งสนับสนุนของผู้ก่อการร้ายให้เจ้าหน้าที่ทราบ (กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ม.ป.ป. ๕ 2-6)

การก่อการร้ายได้เริ่มขยายตัวและทวีความรุนแรงมากขึ้นหลังเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้มีการปฏิบัติการ ประสานระหว่างเขตป่าเข้ากับในเมือง ราษฎรในชนบทเริ่มชักชวนให้เข้าไปร่วมกิจกรรมติดอาวุธอยู่ในป่ามากขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยภายใต้การอุปถัมภ์ของจีนได้เริ่มจัดตั้งโรงเรียนสอนอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ให้คนไทย โดยมีที่ตั้งขึ้นต้นอยู่ในประเทศลาว ใกล้เคียงรอยต่อ 3 ประเทศ ทางค่านจังหวัดอุบลราชธานี และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองภายนอกประเทศเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2518 ประเทศกัมพูชาได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของลัทธิคอมมิวนิสต์โดยสิ้นเชิง โรงเรียนสอนอบรมลัทธิคอมมิวนิสต์ไทยในประเทศลาวได้ขยายเข้ามาจัดตั้งในกัมพูชาและปฏิบัติงานได้อย่างเสรี ได้รับการอุปถัมภ์จากจีน โดยผ่านทางทหารกัมพูชาอย่างเปิดเผย จนกระทั่งเดือนตุลาคม พ.ศ. 2519 เมื่อเกิดการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้มีการหลบหนีเข้าป่ามากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางค่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ได้หลบหนีเข้าป่าทางค่านอีสานตอนใต้ เพราะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีแหล่งสนับสนุนเป็นฐานส่งกำลังบำรุงที่อยู่ในดินแดนกัมพูชา ราษฎรผู้อุปถัมภ์ในหมู่บ้านชนบทเริ่มหลบหนีเข้าสู่ป่ามากขึ้น โรงเรียนสอนลัทธิคอมมิวนิสต์ในกัมพูชาได้ขยายการจัดตั้งมากขึ้น ที่ตั้งโรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตตรงข้าม อ. กายเขิง จ. สุรินทร์ และตรงข้ามเขต อ. บ้านกรวด อ. ละหานทราย จ. บุรีรัมย์ จะมีมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการกวาดค่อนและจับกุมราษฎรที่ไม่สมัครใจเข้า

รับการอบรมในโรงเรียนที่ตั้งขึ้น รวมไปถึงการปล้นสมภักตามแนวชายแดน โดยกองกำลังของฝ่ายผู้ก่อการร้ายร่วมกับทหารของกัมพูชา (กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ 2518 : 20 - 22)

การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ในพื้นที่นี้ได้เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยมีการพัฒนาแนวความคิด วิธีการ ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของกองทัพภาคที่ 2 จากการใช้กำลังความรุนแรงเข้าดำเนินการ เป็นการต่อสู้โดยใช้การเมืองเป็นหลัก ทหารสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเรียกเสียงสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งเป็นตัวชี้ขาดการสงครามปฏิวัติ

การดำเนินงานทางการเมือง ได้กำหนดขึ้นเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การปฏิบัติการทางจิตวิทยาและช่วยเหลือประชาชน มุ่งหมายสร้างสรรคความเข้าใจ ลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ แก้ไขปัญหาความยากแค้นต่าง ๆ ช่วยเหลือประชาชน เช่น การก่อสร้างเส้นทางคมนาคม การแก้ไขปัญหาค้นหาการศึกษา การสร้างโรงเรียน จัดครูช่วยสอนในถิ่นทุรกันดาร การแก้ไขปัญหาค้นหาความยากแค้นด้านการแพทย์ และอนามัยด้วยการฝึกอบรมหมออาสาหมู่บ้าน (ม.อ.บ.) เป็นต้น
2. การทำลายโครงสร้างทางการเมืองของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในระดับหมู่บ้าน เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ในระดับหมู่บ้านให้ได้ก่อน ได้แก่ การอบรมโครงการสันติสุข ความแนวของกองทัพภาคที่ 2 เพื่อสร้างสรรคความเข้าใจกับประชาชนและผู้สนับสนุนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ รวมทั้งเพื่อเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของผู้ก่อการร้ายในป่าที่ออกมาอุปถัมภ์ให้หันมาเห็นความสำคัญของเจ้าหน้าที่ รัฐบาลกลางของฝ่ายตรงข้ามและหันมาสนับสนุนรัฐบาล กระทำในพื้นที่กว้างขวาง ดำเนินการอบรมต่อเนื่องจนครอบคลุมพื้นที่ ทำให้ลดจำนวนประชาชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในป่าให้หมดไปได้ในที่สุด และทำให้กองกำลังติดอาวุธออกมาอุปถัมภ์ในพื้นที่มากขึ้น
3. การฝึกไทยอาสาป้องกันชาติ ได้ทำการฝึกอบรมราษฎรให้มีขีดความสามารถในการป้องกันตนเอง รวมทั้งป้องกันหมู่คณะตามหลักสูตรของกองทัพภาคที่ 2 ตั้งแต่

ระยะเริ่มต้น ทำให้ประชาชนรวมตัวกันป้องกันหมู่บ้านให้พ้นจากการรบกวนและการคุกคาม
ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในป่าได้มากขึ้น สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ได้
ระดับหนึ่ง

4. การจัดตั้งพลังมวลชนติดอาวุธของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และการจัดตั้ง
หมู่บ้านได้พัฒนาการฝึกไทยอาสาป้องกันชาติโดยขยายขอบเขตพื้นที่กว้างขวางจนครอบคลุม
พื้นที่เคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้จัดตั้งกองกำลังประชาชนติดอาวุธร่วม
ปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ จัดตั้งหมู่บ้านป้องกันการคุกคามของฝ่ายตรงข้าม และเริ่มใช้
พลังประชาชนเป็นกลุ่มก่อนจัดตั้งเพื่อต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ มีการใช้กำลังประชาชนจำนวน
มากรวมในการคุ้มครองการก่อสร้างเส้นทางสายละหานทราย - คาพระยา ในปี พ.ศ.
2520 จัดตั้งกลุ่มพลังประชาชนผู้สนับสนุนเจ้าหน้าที่จากในเมืองทำการหนุนช่วยพลังการ
ต่อสู้ของประชาชนในชนบท จนกระทั่งทำให้สามารถก่อสร้างเส้นทางสำเร็จ และเปิด
ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในเวลาต่อมา เส้นทางเส้นนี้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
ได้ชักชวนการก่อสร้างมาโดยตลอด และประกาศห้ามบุคคลสัญจรโดยเด็ดขาดตั้งแต่
วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520

การดำเนินงานทางทหาร แม้ว่าจะดำเนินนโยบายใช้การปฏิบัติทางการเมือง
เป็นหลักก็ตาม แต่การใช้กำลังทหารเข้าแก้ไขสถานการณ์และช่วยสนับสนุนอย่างสอดคล้อง
ก็มีความจำเป็นยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดหัวทากรองรับการแทรกซึมจาก
ประเทศกัมพูชา การเคลื่อนไหวของฝ่ายผู้ก่อการร้ายจึงมีความรุนแรงมาก การปฏิบัติ
การทางทหารเพื่อสนับสนุนให้ได้ชัยชนะทางการเมือง จึงต้องกระทำอย่างรุนแรงและ
เด็ดขาดควบคู่กันไป (กองวางแผนเตรียมพร้อมค่านเศรษฐกิจ 2526, 24 - 25)

โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ อำเภอละหานทราย

จากสถานการณ์การก่อการร้าย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน
ในพื้นที่ที่จะต้อง ประสพภัยและละทิ้งถิ่นฐานทำกินอพยพหนีภัยเข้ามาอาศัยแออัดกันในบริเวณ
บ้านโนนดินแดง ไม่สามารถออกไปหากินได้ตามปกติ ราษฎรมีความเป็นอยู่คอยาก
ทุกข์ยากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งเมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรง

มีพระราชดำริในปลายปี พ.ศ. 2521 ให้กรมชลประทานประสานงานกับกองทัพบก เร่ง
 รัททำการสำรวจ ออกแบบ และทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะนาวขึ้นที่หมู่บ้านโนนคินแดง
 โดยทรงมีพระราชประสงค์จะแก้ไขปัญหาน้ำในขั้นต้นให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์ของน้ำเพื่อประกอบ
 อาชีพทางเกษตรกรรมใกล้ ๆ หมู่บ้าน เป็นการแก้ปัญหาชีวิตไปก่อน เพราะการออกไป
 ประกอบอาชีพนอกบ้านเป็นระยะทางไกล ๆ จะทำให้ราษฎรต้องมาเจ็บล้มตายจากการ
 เหยียบกับระเบิดและถูกผู้ก่อการร้ายจับกุมมากขึ้น

การดำเนินการพัฒนาช่วยเหลือราษฎรได้ขยายตัวขึ้นเป็นลำดับและได้ขยายขึ้นเป็น
 โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงระดับพื้นที่ในเขตอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
 (โครงการ พมพ.) ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2522 โดยมีลักษณะเป็นโครงการพัฒนา
 ผสมผสาน มุ่งแก้ปัญหาช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ชนบทยากจนที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจาก
 การกระทำของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และทหารกัมพูชาเป็นหลัก โดยมีกองทัพภาคที่ 2
 เป็นหน่วยประสานงานและมีวัตถุประสงค์ของโครงการประกอบด้วย

- ปรับระบบเศรษฐกิจและสังคม ในเขตอำเภอละหานทราย จากระบบการ
 ผลิตเพื่อยังชีพไปสู่ระบบเศรษฐกิจเงินสด
- สนับสนุนนโยบายการกระจายรายได้ ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยมุ่งพัฒนาบริเวณอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งแต่เดิม
 เป็นพื้นที่ยากจนอันเป็นกลุ่มเป้าหมายตามนโยบายการกระจายรายได้
- สนับสนุนนโยบายรักษาความมั่นคงภายในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และ
 เชื่อมต่อแหลมจากภัยคุกคามของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยมุ่งจะเสริมสร้างความมั่นคง
 ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสมรรถภาพของราษฎรให้มีขีดความสามารถทางยุทธ
 วิธีจนสามารถป้องกันตนเองได้

การดำเนินงานโครงการฯ ยึดหลักการพัฒนาผสมผสานในลักษณะสมบูรณ์แบบ
 โดยมีหน่วยราชการเข้ามังกำลังปฏิบัติงานภายในพื้นที่เป้าหมาย และแผนงานเกี่ยวกัน
 ถึง 30 หน่วยงาน ทั้งนี้ โดยดำเนินงานสอดคล้องกับแนวทางพระราชดำริของพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ การพัฒนางานชลประทานเพื่อการเกษตร พัฒนาการศึกษา การ

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และพัฒนาการแพทย์ ซึ่งได้กำหนดความเร่งด่วนในการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. งานพัฒนาแหล่งน้ำ ถือเป็นงานที่มีความเร่งด่วนและมีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีเป้าหมายการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งระยะสั้นและระยะยาวไว้โดยแน่นอน รวมถึงการจัดให้ราษฎรใช้ประโยชน์ของน้ำในการ ประกอบอาชีพให้มั่นคงตลอดไป โดยการสร้างแหล่งน้ำทั้งที่เป็นเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ กระจายในหมู่บ้านเป้าหมาย รวมไปถึงการสร้างคลองส่งน้ำในบริเวณแหล่งน้ำข้างต้นด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเต็มที่ในการใช้น้ำ

2. งานพัฒนาอาชีพ เพื่อมุ่งปรับปรุงการทำมาหากินของราษฎร โดยเปลี่ยนแปลงค่านิยมจากระบบการผลิตที่ยังชีพไปสู่ระบบเศรษฐกิจเงินสด ต้องการให้ราษฎรประกอบอาชีพหลายสาขา ในเวลาเดียวกันทั้งอาชีพหลักและอาชีพรองที่เสริมรายได้ เน้นหนักการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นให้ครบวงจรทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม รวมถึงการจัดระบบตลาดรองรับที่เป็นธรรมเท่าที่จะสามารถทำได้ในพื้นที่ ในกรณีโครงการฯ ได้ส่งเสริมให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำกินที่ได้รับการจัดสรรให้โดยการพยายามหาแหล่งเงินทุนมาให้ราษฎรใช้ในการลงทุน ประสานงานเกี่ยวกับการตลาด รับซื้อผลิตผลทางการเกษตรและผลิตผลจากการใช้เวลาว่างของชาวบ้าน เช่น การทอผ้าไหม การปลูกสัตว์ เป็นต้น

3. งานการปรับปรุงโครงสร้างขั้นพื้นฐานและการก่อสร้างสาธารณูปโภค โดยมีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงสังคมชนบทในเขต อำเภอละหานทราย ซึ่งเคยมีความขาดแคลนให้ประชาชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกใช้สอยใกล้เคียงสังคมในเมือง โดยดำเนินการปรับปรุงในหมู่บ้านชุมชนเดิม 30 หมู่บ้าน ในหมู่บ้านจัดตั้งใหม่ 10 หมู่บ้าน เช่น งานปรับปรุงสาธารณูปการ งานการศึกษา และวัฒนธรรม งานสาธารณสุขขั้นมูลฐาน งานการเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งการจัดระบบพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนยุทธการของทหาร เพื่อจะพัฒนาประชากรให้มีลักษณะเป็นชุมชนทหาร เป็นการฝึกกำลังประชาชนป้องกันประเทศชาติตามนโยบายการต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จของรัฐบาลปัจจุบัน กิจกรรมที่เด่นชัด อาทิ ถนน สถานีอนามัย ธนาคารข้าว หอกระจายข่าว เป็นต้น

4. การจัดตั้งหมู่บ้านและจัดที่ทำกินให้แก่ราษฎร ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้าน รวบรวมราษฎรที่กระจัดกระจายอยู่อาศัยโดยไม่มีระบบในพื้นที่ให้เข้ามาอยู่อาศัยรวมกัน เป็นกลุ่มก้อนเพื่อผลในการป้องกันตนเองทางยุทธวิธี รวมทั้งจัดตั้งหมู่บ้านช่วยเหลือประชาชน ที่ได้รับผลกระทบและประสบภัยจากการสู้รบในดินแดนกัมพูชา ให้มีที่อยู่อาศัยห่างพ้นจาก เส้นเขตแดนเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินอย่างถาวรตลอดไป

5. การพัฒนาร่างกายและจิตใจ การสร้างระบบรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน และการดำเนินการด้านจิตวิทยาและการเมือง

5.1 ดำเนินการปรับปรุงจัดระเบียบหมู่บ้านเดิมและหมู่บ้านที่จัดใหม่ให้ ถูกต้องตามหลักของหมู่บ้านพัฒนา ปกอบรมเยาวชน ส่งเสริมงานด้านโภชนาการ และการ บริการสาธารณสุข

5.2 ปกอบรมราษฎรให้มีขีดความสามารถทางยุทธวิธีเพิ่มมากขึ้นจนสามารถ ป้องกันตนเองได้

5.3 ปลุกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองให้ประชาชนมีพื้นฐานการปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขกับปฏิบัติการด้านจิตวิทยา ช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่โครงการ

6. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาในระยะยาว ประกอบด้วยโครงการจัดตั้งศูนย์ พัฒนาอาชีพ เพื่อเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาในระยะยาวต่อไป โครงการศึกษาเพื่อจัดระบบ ตลาดให้ครบวงจร ทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง (ส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ) โครงการทดลองพืชเกษตรแผนใหม่ โครงการจัดและพัฒนาที่ดิน โครงการส่งเสริมระบบ สินเชื่อเพื่อการเกษตร โครงการส่งเสริมระบบสหกรณ์ โครงการอนุรักษ์ดินน้ำลำธารและ ปรับปรุงป่าเสื่อมโทรม เป็นต้น

การดำเนินงานโครงการมีพื้นที่เป้าหมายหลักในบริเวณอำเภอละหานทรายและกิ่ง อำเภอปะคำ จำนวน 40 หมู่บ้าน และในบริเวณอำเภอบ้านกรวด ตามหมู่บ้านป้องกัน ตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จำนวน 10 หมู่บ้าน ซึ่งรัฐบาลได้จัดงบประมาณสนับสนุนให้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2523 ถึงปีงบประมาณ 2526 โดยมีกองอำนวยการโครงการ

ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติในระบอบพื้นที่ ตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านโนนกินแกง อำเภอละหานทราย

ต่อมาภายหลังปี พ.ศ. 2526 ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอละหานทรายขึ้นมาแทนโครงการ พมพ. เนื่องจากสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการโดยมีภารกิจหลักในการเสริมความมั่นคงติดตามผลและขยายผลการดำเนินงานของโครงการ พมพ. เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

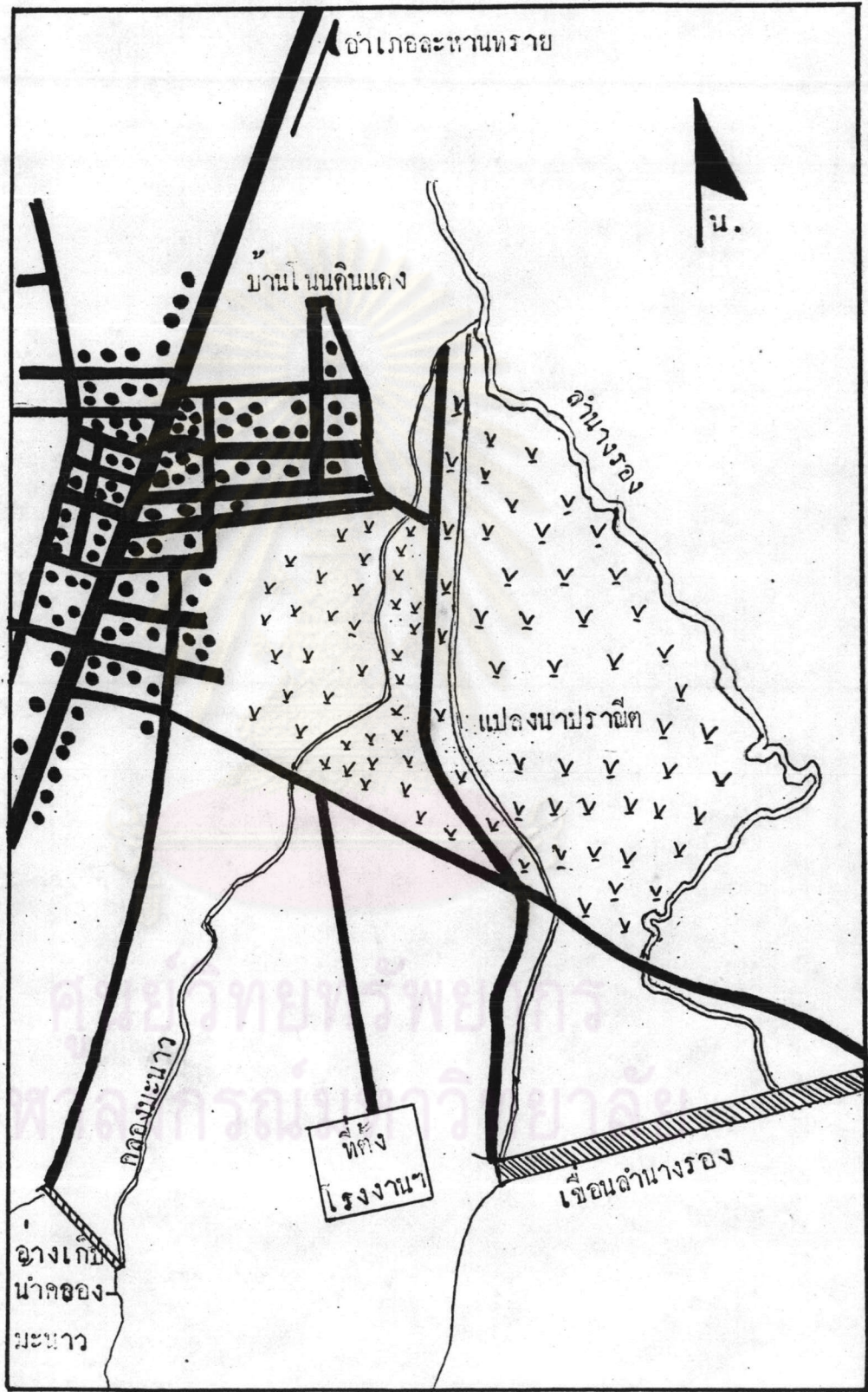
บ้านโนนกินแกง

บ้านโนนกินแกง เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ตั้งอยู่บนถนนยุทธศาสตร์สายอำเภอละหานทราย-อำเภอลำทะเมนชัย ห่างจากอำเภอละหานทราย 20 กิโลเมตร เกินที่เกี่ยวชาวบ้านเรียกว่ามอกินแกง ซึ่งหมายถึง ที่เนินที่มีดินเป็นสีแกง หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยราษฎรเริ่มบุกบุกเข้ามาในพื้นที่นี้ตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ. 2514 ในครั้งแรกชาวบ้านเข้ามาอาศัยพักอยู่ในหมู่บ้านส้มป่อย ซึ่งเป็นหมู่บ้านในเขตการปกครองของตำบลปะคำ อำเภอละหานทรายก่อน ต่อมาราษฎรได้ขอซื้อที่ดินจากชาวบ้านส้มป่อยที่ได้เข้ามาบุกเบิกไว้ก่อนหน้านั้น ในราคาที่ไม่แพงนักโดยผู้ซื้อจะต้องเข้าไปบุกเบิกที่ดินก่อนจนสามารถใช้เพาะปลูกได้ด้วยตนเอง

ที่ดินแถบนี้เป็นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก และเป็นป่าที่กว้างใหญ่ จึงทำให้ราษฎรจากถิ่นอื่นอพยพเข้ามาเพิ่มเต็มมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น จากจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด ยโสธร ศรีสะเกษ รวมทั้งชาวบ้านในจังหวัดบุรีรัมย์เอง เพื่อมาจับจองที่ดินทำกินของตนเอง ซึ่งในระยะแรกของการทำกินมักเป็นการทำนา ทำไร่ข้าวโพด ไร่ฝ้าย ชาวบ้านได้มาอาศัยอยู่ในบ้านส้มป่อยชั่วคราว ต่อมาชาวบ้านได้เริ่มอพยพเข้าไปในที่ทำกินมากขึ้น โดยเข้าไปสร้างกระท่อมเฝ้าไร่ของตน ต่อมาชาวบ้านเห็นว่าพื้นที่บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านปัจจุบันเป็นเนินสูงเหมาะแก่การสร้างชุมชนจึงได้พากันมารวมกันตั้งเป็นชุมชนขึ้น โดยมีการขอซื้อที่ดินที่จะปลูกบ้านกัน

แผนที่หมู่บ้านในโครงการ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวน เจ้าหน้าที่จึงได้พยายามผลักดันให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่เพื่อชดเชยการตัดไม้ทำลายป่าของชาวบ้าน ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้เพิ่มมาตรการและใช้ความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยมีการใช้อาวุธ ยิงขับไล่ชาวบ้านจนทำให้ชาวบ้านบางรายได้รับบาดเจ็บ ในปี พ.ศ. 2516 ชาวบ้านจึงได้เข้าไปร้องขอต่อรัฐบาลเพื่อขอย้ายออกไปในพื้นที่นี้ ซึ่งทางราชการไม่สามารถอนุญาตให้ย้ายได้ โดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ชาวบ้านก็ยังคงยึดเป็นที่อยู่ของตนจนปัจจุบัน

ราษฎรไ้บุกเบิกที่ทำกินลึกเข้าไปในป่ามากขึ้นเป็นลำดับ โดยอาศัยเส้นทางเดินป่าซึ่งเป็นเส้นทางที่สามารถเดินทางติดต่อได้ถึงเขตจังหวัดปราจีนบุรี จากการที่ที่ทำกินอยู่ลึกเข้าไปจากที่ตั้งชุมชนมาก ทำให้ชาวบ้านจำนวนมากเข้าไปอาศัยอยู่ในบริเวณที่ทำกินของคนที่บุกเบิกได้ จากจุดนี้เองชาวบ้านได้มีโอกาสพบกับผู้ก่อการร้ายที่อาศัยภูมิประเทศที่รกทึบในบริเวณรอยต่อของจังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา ปราจีนบุรี และประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตยในการปฏิบัติการโฆษณาชวนเชื่อ และสร้างฐานประชาชน ตลอดจนแสวงหาแหล่งเสบียงอาหาร

การปฏิบัติการของฝ่ายผู้ก่อการร้ายที่เกาะติดประชาชนได้พยายามช่วยเหลือประชาชนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล การช่วยทำงานในที่ที่ชาวบ้านบุกเบิกเข้าไป การช่วยเหลือราษฎรที่ไม่มียานพาหนะ โดยส่งให้รถที่ผ่านไปมาในบริเวณนั้นจอดรับชาวบ้านที่เดือดร้อนไปด้วย ตลอดจนพยายามกำจัดผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นบางคนที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ทำให้ชาวบ้านบางส่วนนิยมเลื่อมใสและเป็นผู้ส่งเสบียงอาหารตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ฝ่ายผู้ก่อการร้าย ในขณะที่ทางราชการยังให้ความสนใจต่อพื้นที่นี้ไม่มากนัก ฝ่ายผู้ก่อการร้ายจึงเป็นผู้มีอิทธิพลในชุมชนนี้

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2518 ตำรวจตระเวนชายแดนจึงเริ่มเข้ามาตั้งหน่วยปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ไม่นานจากนั้นฝ่ายทหารก็เข้ามาตั้งหน่วยของตนขึ้นด้วย การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในขณะนั้นมีทั้งในลักษณะของการปราบปรามและการปฏิบัติการทางการเมือง โดยในปี พ.ศ. 2519 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชนขึ้น เพื่อ

ให้สามารถถึงประชาชนเข้าเป็นฝ่ายรัฐบาลและแยกประชาชนออกจากฝ่ายผู้ก่อการร้าย โดยมีการจัดตั้งลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ รวมทั้งกลุ่มพลังรูปแบบอื่น ๆ ขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่เริ่มหันเข้ามาเข้ากับฝ่ายเจ้าหน้าที่ พร้อม ๆ กันนั้นเจ้าหน้าที่ก็ใช้มาตรการกดดันฝ่ายผู้ก่อการร้ายทางอื่นด้วย เช่น การตั้งค่ายตรวจจับการลักลอบขนเสบียงอาหารเข้าป่า ซึ่งนอกจากฝ่ายก่อการร้ายจะไม่ได้เสบียงอาหารที่จำเป็นแล้วยังทำให้ฝ่ายผู้ก่อการร้ายเกิดความไม่แน่ใจในชาวบ้านที่ตนติดต่อให้ส่งเสบียงด้วยว่าได้ เข้ากับฝ่ายเจ้าหน้าที่แล้วหรือไม่ ซึ่งจะทำให้การติดต่อระหว่างฝ่ายผู้ก่อการร้ายและชาวบ้านน้อยลงไปอีก

การปฏิบัติการที่ไคผลของเจ้าหน้าที่ ทำให้ฝ่ายผู้ก่อการร้ายใช้กำลังเข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่หนักขึ้น รวมทั้งชาวบ้านที่เข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ ทำตัวเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายตนเองอย่างเปิดเผย เช่น ฝ่ายผู้ก่อการร้ายได้ฆ่าประชาชน ทส.ปช.ตาย ขณะนาค้าวในลานในเวลากลางวัน เป็นต้น

เจ้าหน้าที่จึงใช้มาตรการปราบปรามที่รุนแรงขึ้นอีก มีการใช้กองกำลังประชาชนติดอาวุธในการปราบปรามช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ มีการตั้งฐานปฏิบัติการเฝ้าเส้นทางที่ กำลังก่อสร้างอย่างหนาแน่น โดยแต่ละฐานจะสามารถมองเห็นฐานปฏิบัติการข้างเคียงได้ เพื่อจะสามารถช่วยเหลือกันได้ หากฝ่ายก่อการร้ายเข้าโจมตีฐานใดฐานหนึ่ง นอกจากนี้ หากฝ่ายผู้ก่อการร้ายพยายามส่งเสบียงและอาวุธที่ได้รับสนับสนุนจากฝ่ายกัมพูชาไปให้กองกำลังในเขตอำเภอเสิงสาง ครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเส้นทางส่งกำลังจะต้องผ่านเส้นทางกิ่งกลาวแล้ว ฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็จะสามารถทำลายการส่งเสบียงและอาวุธได้อย่างไคผล

ฝ่ายผู้ก่อการร้ายได้ยอมโต้เจ้าหน้าที่ด้วยการประกาศห้ามบุคคลสัญจรบนถนนสายกิ่งกลาวโดยเด็ดขาดตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2520 และได้ลอบทำลายหน่วยสร้างทางและทำร้ายเจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งกว่าเส้นทางกิ่งกลาวจะสามารถสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2523 และสถานการณ์ต่าง ๆ จะคลี่คลายลงได้ ทางราชการต้องสูญเสียชีวิตเจ้าหน้าที่ไปถึง 123 คน และเจ้าหน้าที่บาดเจ็บอีกเป็นจำนวนมาก

บ้านโนนดินแดงได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2519 โดยขณะนั้นมี 4 หมู่บ้านขึ้นอยู่กับ ตำบลปะคำ อำเภอละหานทราย ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 ตำบลปะคำได้รับการประกาศตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอปะคำ ชาวบ้านโนนดินแดงจึงขอยกฐานะขึ้นเป็นตำบลโนนดินแดงในเขตการปกครองของอำเภอละหานทราย เป็นตำบลที่ 6 มี 10 หมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการไปติดต่อราชการ บ้านโนนดินแดงต่อมาได้แบ่งการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านในตำบลโนนดินแดง 24 หมู่บ้าน และได้รับการประกาศเป็นเขตสุขาภิบาลในปี พ.ศ. 2530

ประชากร บ้านโนนดินแดงประกอบไปด้วยคน 4 กลุ่ม คือ ส่วย เขมร ไทยและลาว โดยอาจแบ่งเป็นสัดส่วนได้ดังนี้คือ ส่วย ประมาณ 5% เขมรประมาณ 15% ไทยประมาณ 15% และลาวประมาณ 60% ซึ่งจัดได้ว่าคนกลุ่มใหญ่คือคนที่เรียกตัวเองว่าลาว คนกลุ่มนี้ทั้งกล่าวนอกจากมีจำนวนมากแล้วยังเป็นกลุ่มที่สามารถผสมเศรษฐกิจของหมู่บ้านไว้ด้วยกัน ประกอบอาชีพค้าขายและเป็นพวกมีฐานะดี ส่วนกลุ่มคนที่มีฐานะค่อนข้างยากจนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ พวกส่วย อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกแบ่งพวกแบ่งพ้องยังไม่รุนแรงนัก กลุ่มคนที่มีปริมาณน้อยกว่าพยายามที่จะปรับตัวเข้าหากันมากกว่าและสามารถอยู่ร่วมกันได้ดี การปรับตัวดังกล่าวมีทั้งการพยายามพูดภาษาลาวที่เป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ มีการพูดภาษาของแต่ละกลุ่มเฉพาะในกลุ่มของตนเท่านั้น ลาวประกอบพิธีทางศาสนาก็มักประกอบพิธีด้วยกัน ไม่มีการแยกประกอบพิธีเฉพาะแต่ในพวกของตนเอง

จำนวนประชากรบ้านโนนดินแดง จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2530 (แผนปฏิบัติการประจำปี 2531) พบว่า บ้านโนนดินแดง (9 หมู่บ้าน) มีประชากรทั้งสิ้น 6,892 คน แยกเป็นชาย 3,255 คน หญิง 2,641 คน จากจำนวนหลังคาเรือน 1,282 ครอบครัวยุ

อาชีพ ชาวบ้านแต่เดิมยึดอาชีพทำไร่และทำนาเป็นหลัก ทั้งได้กล่าวไว้แล้วแต่ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการปราบปรามผู้ก่อการร้ายอย่างเด็ดขาด ทำให้ราษฎรต้องอพยพออกจากที่ทำกินเข้ามาอยู่ร่วมกันในบ้านโนนดินแดงไม่สามารถออกไปทำกินในพื้นที่ที่ทางไกลออกไปจากหมู่บ้านได้ ซึ่งทางราชการได้สร้างอ่างเก็บน้ำคลองมะนาวขึ้นเพื่อให้

ราษฎรสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใกล้หมู่บ้านเป็นการแก้ปัญหาไปก่อนและได้สร้างเขื่อน
ลำนางรองขึ้นอีกแห่งหนึ่ง เพื่อเก็บน้ำและส่งน้ำให้กับพื้นที่อีกจำนวนถึง 65,000 ไร่
แต่จากการดำเนินงานดังกล่าวปรากฏว่าที่นาของราษฎรที่ได้จับจองและใช้ทำกินแต่เดิมได้
ถูกน้ำท่วมไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางราชการได้จัดพื้นที่ทำกินใหม่ครอบคลุมบริเวณ 15 ไร่
แต่ส่วนมากมักเป็นที่ค่อนข้างไม่ดี ราษฎรจึงต้องหันไปประกอบอาชีพทำไร่มากขึ้น ใน
ขณะเดียวกันราษฎรบางส่วนก็ได้อาศัยการรับจ้างในช่วงที่ตนว่างงาน เพิ่มรายได้ใน
ครอบครัวของตนเองไปค้ำ

นอกจากพื้นที่แปลงที่ทำกินจำนวน 15 ไร่ ราษฎรบ้านโนนดินแดงบางส่วนสามารถ
ปลูกมันเป็นอาชีพได้อีกด้วยในแปลงผักโคกโดยรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำคลองมะนาว และต่อมา
ทางราชการได้จัดให้ราษฎรลงทำกินในพื้นที่ "แปลงนาปรกติ" บริเวณหน้าเขื่อนลำนางรอง
อีกแห่งหนึ่ง

แปลงที่กินทำกิน ชาวบ้านจะไม่ได้รับการจัดสรรที่ทำกินใหม่ในพื้นที่ที่ภูมิประเทศต่าง
กันออกไป ชาวบ้านบางรายได้ที่ทำกินที่สามารถทำนาได้ ขณะที่ชาวบ้านบางรายได้รับการ
จัดสรรพื้นที่ที่อยู่ในที่เนิน สามารถปลูกพืชไร่ได้อย่างเดียว แต่บางรายได้ที่จัดสรรเป็น
ดินผสมหินที่ทำการเกษตรไม่ได้ผล เกษตรกรอยากได้ที่ทำกินที่สามารถทำนาได้มากกว่า
ที่ทำกินลักษณะอื่น ๆ โดยเชื่อว่าข้าวเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิต หากมีข้าวบริโภคแล้ว
ปัญหาอื่น ๆ ค่อย ๆ แก้กันต่อไปได้ไม่ยากนัก แต่หากไม่มีข้าวบริโภคเสียแล้ว ก็เปรียบ
เสมือนหมกทางเอาเสียทีเดียว

สำหรับแปลงที่ทำกินที่ไม่สามารถทำนาได้ เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่จะปลูกมัน
ล้มเป็นหลัก กล้วยเหตุผลที่ว่าเป็นพืชที่ปลูกง่าย ไม่ต้องดูแลรักษามากนัก เพียงแต่
ไถและปลูกเท่านั้น มันล้มปลูกก็สามารถโคและเก็บเกี่ยวได้ในเวลาที่กำหนด มีลักษณะ
เหมือน "เหวคาปลูกให้" คือเมื่อฤดูฝนมันล้มปลูกก็จะเจริญเติบโตงอกงามเมื่อได้รับฝน
อย่างไรก็ตาม เกษตรกรก็ยังต้องลงทุนในจำนวนเงินที่สูงพอสมควรกับการจ้างรถไถที่
ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายหลักในการปลูก ในกรณีของเกษตรกรที่ยากจนไม่มีเงินลงทุน เกษตรกร
จะไปขอร้องให้นายทุนในท้องถิ่นไปไถที่ทำกินให้ก่อน และเมื่อสามารถเก็บผลผลิต "ถอนมัน"
ได้แล้วจึงค่อยหักเงินค่าไถออกจากเงินที่ขายมันคืนไป นอกจากนี้เกษตรกรที่ยากจนบางราย

ยังได้รับการช่วยเหลือจากนายทุนในระหว่างที่ยังไม่สามารถเก็บผลผลิตมันได้ ภัยการให้ข่าวสารไปบริโภคก่อนอีกด้วย เมื่อสามารถถนอมมันได้แล้วเกษตรกรจะเสียเงินรายได้จากการปลูกมันเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากการลงทุนให้ก่อนดังกล่าว เกษตรกรจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 10 ต่อเดือนให้นายทุนด้วย ซึ่งเมื่อถึงฤดูกาลผลิตใหม่ เกษตรกรก็ต้องพึ่งพานายทุนอีกในลักษณะเดิม อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่าในกรณีของเกษตรกรที่ยากจนแล้ว เกษตรกรแทบจะไม่จำเป็นต้องมีทุนของตนเองเลยในการปลูกมันสำปะหลัง

สำหรับข้าวโพคที่เกษตรกรนิยมปลูกแต่เดิม ปรากฏว่าในระยะหลังคืนฟ้าอากาศผันผวนมากขึ้น ทำให้ผลผลิตข้าวโพคได้ผลไม่แน่นอน นอกจากนี้ในบางครั้งราคาข้าวโพคตกต่ำมากอีกด้วย การปลูกข้าวโพคจึงมีความเสี่ยงมากกว่าการปลูกมัน เกษตรกรจึงหันไปปลูกมันเป็นส่วนใหญ่

การปลูกพืชชนิดอื่นในที่ทำกินยังทำกันไม่แพร่หลาย ทั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาการที่จะต้องใช้เงินในการลงทุน การดูแลรักษา ตลอดจนปัญหาการตลาดที่ไม่แน่นอน แม้ว่าระยะหลังจะมีบริษัทเอกชนเข้าไปลงทุนให้เกษตรกรปลูกมะม่วงหิมพานต์อีกทีหนึ่ง แต่เกษตรกรจำนวนมากยังไม่มีความแน่ใจว่าจะสามารถเก็บผลผลิตได้หรือไม่ และจะได้ราคาตามที่ประกาศไว้หรือเปล่า เกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการของเอกชนจะปลูกมะม่วงหิมพานต์แซมกับไร่มันสำปะหลัง ในขณะที่ต้นมะม่วงยังไม่โตเต็มที่ เกษตรกรก็สามารถมีรายได้จากมันไปพลางก่อนได้ด้วย

แปลงผัก เป็นอีกที่ทำกินหนึ่งที่ชาวบ้านบ้านโนนดินแดงสามารถใช้ประโยชน์ไทย การปลูกผักขายเป็นรายได้ของครอบครัว ชาวบ้านได้เริ่มปลูกผักในแปลงดังกล่าว ประมาณปี พ.ศ. 2523 ไทยใช้น้ำจากเขื่อนคลองมะนาว เมื่อแรกเริ่มมีชาวบ้านเข้าไปปลูกผัก 28 ครอบครัวไทยจะปลูกกันประมาณคนละ 1 ไร่ ผักที่ปลูกได้จะถูกนำส่งตลาดและขายให้แก่หน่วยงานต่างประเทศ เพื่อนำไปช่วยเหลือแก่ผู้อพยพตามแนวชายแดน ต่อมาเมื่อสนใจมาปลูกผักมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากผักมีราคาดี โดยเฉพาะการขายให้กับหน่วยงานต่างประเทศ

พร้อม ๆ กับการให้ชาวบ้านเข้าไปทำมาหากินในแปลงผัก ทางราชการได้เข้าไปจัดระเบียบในแปลงผักด้วย โดยการจัดให้มีการตั้งกลุ่มแปลงผักภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกษตรและทหารที่ดูแลพื้นที่ เกษตรกรที่เข้าไปปลูกผักจะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยกลุ่มจะมีคณะกรรมการของตนเองจากการเลือกตั้งของสมาชิกอื่น ประกอบไปด้วยตำแหน่งสำคัญ ๆ คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และสวัสดิการ เพื่อทำหน้าที่บริหารงานภายในกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานซึ่งจะต้องทำหน้าที่ประสานงานกับภายนอก และเป็นผู้พิจารณาจัดสรรจำนวนผักให้สมาชิกแต่ละคนในการนำผักมาจำหน่าย เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนผักที่มีการรับซื้อและเป็นธรรมแก่สมาชิก ต่อมาเมื่อกลุ่มมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ก็ได้มีการแบ่งกลุ่มสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ อีก เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและให้การจัดสรรจำนวนผักเกิดความเป็นธรรมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มกลไกในการป้องกันการนำผักจากภายนอกกลุ่มเข้ามาขายได้อีกทางหนึ่งด้วย

กลุ่มสามารถดำเนินการเรื่อยมาภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดเจ้าหน้าที่ โดยกลุ่มสามารถมีเงินกองทุนของตนเองจากรายได้ในการขายผัก โดยกลุ่มจะหักเงินไว้ 3% ของราคาผักไว้เป็นกองกลาง นอกจากนี้กลุ่มยังมีรายได้จากชาวสวนที่ทหารให้ความช่วยเหลืออีกจำนวนหนึ่ง โดยขายข้าวให้สมาชิกในราคาถูกแล้วนำเงินเข้ากองกลางรวมกับเงิน 3% นำไปหมุนซื้อปุ๋ยยาฆ่าแมลงมาบริการสมาชิกในราคาถูก และใช้ในกิจการสวัสดิการของสมาชิกด้วย ซึ่งกลุ่มสามารถสร้างศาลาเกษตรไว้เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานของกลุ่มได้ด้วยเงินกองทุนดังกล่าว รวมเข้ากับเงินที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมทบอีกจำนวนหนึ่ง

การดำเนินงานของกลุ่มเริ่มมีปัญหาในระยะต่อมา เมื่อหน่วยงานต่างประเทศลดการรับซื้อผักลง ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ก็เริ่มให้เกษตรกรบริหารงานกันเองมากขึ้น การเอาจริงเอาจังในระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางไว้ก็เริ่มหย่อนยานลง เช่น การไม่ให้ความสนใจต่อข้อตกลงร่วมกันในเรื่องที่สมาชิกจะต้องเข้าร่วมประชุมและร่วมกันปรับปรุงสภาพแวดล้อมในแปลงผักให้ที่อยู่เสมอ มาตรการในการลงโทษก็มีได้ถูกนำขึ้นมาใช้ ซึ่งแต่เดิมหากเกษตรกรรวมใจละเลยก็จะถูกให้ออกจากแปลงในทันที เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แปลงผักก็ยังคงเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้านโนนดินแดงที่ยังคงมีความสำคัญอยู่ แม้ว่าปัจจุบันจะมีกลุ่มผักที่อื่น ๆ เข้ามาแบ่งตลาดมากขึ้น และการบริหารภายในกลุ่มยังคงไม่มีเอกภาพมากนัก

แปลงนาปรำณีต เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อเกษตรกรบ้านโนนดินแดง และมีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ในปี พ.ศ. 2525 หน่วยงานราชการได้เข้าไปจัดรูปที่ดินในบริเวณท้ายเขื่อนลำนางรอนเสียใหม่ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากพื้นที่และน้ำจากเขื่อนได้ประโยชน์สูงสุด ในรูปของแปลงรวม กล่าวคือ แยกพื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะกลุ่ม ๆ กอน ๆ ไม่เสมอกัน การส่งน้ำให้ทั่วถึงทั้งแปลงทำได้ยาก จึงมีการปรับที่ดินให้มีระดับใกล้เคียงกัน และจัดรูปแปลงเสียใหม่ ซึ่งทำให้การส่งน้ำจากคลองเป็นไปได้ดีขึ้นกว่าเดิมมาก แล้วให้ราษฎรเข้าทำกินแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ใด ๆ ในพื้นที่ที่ทำกินนี้

การจัดสรรให้เกษตรกรเข้าทำกินในพื้นที่ที่มีการปรับแล้วนี้ ในขั้นแรกได้จัดให้แก่เกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินที่ถูกจัดรูปก่อน โดยจัดให้ครอบครัวละ 4 ไร่ จากนั้นจึงให้เกษตรกรรายอื่น ๆ เข้าขอทำกินในที่ดินผืนนี้ ซึ่งเมื่อการจัดรูปที่ดินเสร็จใหม่ ๆ เกษตรกรไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากในบางแปลง พื้นผิวดินบางส่วนได้ถูกปากออก เพื่อให้มีระดับเสมอกับพื้นดินข้างเคียง ทำให้อินทรีย์วัตถุที่มีอยู่ในดินถูกปากออกไปด้วยการทำเกษตรจึงไม่สู้จะได้ผลดีนัก ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเกษตรกรเคยชินกับการปลูกพืชที่ใช้พื้นที่มาก ๆ จึงไม่แน่ใจว่าพื้นที่ 4 ไร่ ที่จัดสรรให้จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ทวีเพิ่มขึ้นทุกขณะ

ในปีแรก ๆ เกษตรกรต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์วัตถุเข้าช่วยมาก ซึ่งหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องก็ให้ความสนใจดูแล แนะนำเกษตรกรอยู่เป็นพิเศษ นอกจากนี้หน่วยงานชลประทานก็อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการส่งน้ำอย่างเต็มที่ ทำให้ได้ผลผลิตดีพอสมควรต่อมาทางโครงการ พมพ. ได้เข้าสนับสนุนโดยการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชที่มีตลาดรองรับแน่นอนมากขึ้นเป็นลำดับ เช่น การปลูกถั่วลิสง เพื่อส่งขายแก่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 16 จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น เกษตรกรได้หันมาให้ความสนใจในการขอเข้าทำกินในแปลงนาปรำณีตมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกษตรกรสามารถมีรายได้จากการปลูกมะเขือเทศและข้าวโพดมาก่อน เพื่อส่งขายให้แก่โรงงานหลวงฯ ซึ่งนอกจากเป็นรายได้ที่ทำเงินให้แก่

เกษตรกรอย่างมากแล้ว พื้นที่ที่มีอยู่เพียงจำนวน 4 ไร่ เกษตรกรสามารถที่จะใช้เพาะปลูกได้เกือบตลอดทั้งปี ซึ่งผิดกับพื้นที่อื่นที่สามารถปลูกพืชได้เพียงฤดูเดียวหรือชนิดเดียวเท่านั้น ในระยะหลังพบว่ามีการขายไร่ให้เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินในแปลงนา เจ้าของที่ที่เหลือจากที่ดินได้ทำกินไปแล้วในบางฤดูกาลผลิตด้วย โดยเฉพาะฤดูกาลผลิตมะเขือเทศ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพื้นที่แปลงนาปรำณีตเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของ กองทัพอากาศที่ 2 เกษตรกรที่เข้ามาทำกินจะไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพียงแต่จะสามารถ สืบทอดทำกินต่อไปได้จนถึงรุ่นลูกหลาน หากไม่ทำผิดระเบียบที่ได้กำหนดขึ้นและถูกให้ออกจากแปลงเสียก่อน กองทัพอากาศที่ 2 โดยเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ได้วางกฎระเบียบในการเข้าทำกิน แก่เกษตรกรไว้ โดยกำหนดในลักษณะเดียวกันกับที่เคยกำหนดไว้กับเกษตรกรในแปลงผัก ที่สำคัญได้แก่ สมาชิกจะต้องมาประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดโดยสม่ำเสมอ ซึ่งปกติสมาชิก กลุ่มแปลงนาปรำณีตจะต้องประชุมทุกวันศุกร์ที่สองของเดือน การเปลี่ยนแปลงค่าเช่าประชุม จะมีการแจ้งให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป หากสมาชิกรายใดเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม โดยขาดประชุมเกินกว่า 3 ครั้ง เกษตรกรรายนั้นจะต้องถูกให้ออกจากแปลง การประชุมถือเป็น เรื่องสำคัญมาก ได้มีการย้ำว่าไม่ควรให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าของแปลงไปประชุมแทน ด้วยเกรง ว่าการสื่อสารข้อความจะผิดพลาด

นอกจากการประชุม เกษตรกรจะต้องไปร่วมงานพัฒนาตามที่ได้รับการร้องขอ จากเจ้าหน้าที่อีกด้วยในโอกาสอันควร ซึ่งเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป การใช้พื้นที่ปลูกพืชจะต้องใช้พื้นที่ตามที่โครงการกำหนด เกษตรกรจะต้องพยายามปลูกพืชตาม ชนิดและตามระยะเวลาที่กำหนดโดยเคร่งครัด เกษตรกรบางรายถูกให้ออกจากแปลงไป เนื่องจากไม่เข้าไปปลูกพืชในแปลงของตนหรือให้คนอื่นเช่าที่ทำกิน

แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะควบคุมดูแลเกษตรกรโดยใกล้ชิด เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ จากพื้นที่อย่างเต็มที่ แต่เจ้าหน้าที่ก็ให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันแก้ไขปัญหาของตนเองด้วย เช่นเดียวกัน กลุ่มแปลงนาปรำณีตได้รับการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2527 โดยมีเกษตรกรในแปลงนาปรำณีตเป็นสมาชิก มีการเลือกประธานกลุ่มขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่าง ภายนอกและมวลสมาชิก นอกจากนี้ยังมีการแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ อีก โดยแต่ละ

กลุ่มย่อย จะมีหัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่ควบคุมดูแลสมาชิกอีกทอดหนึ่ง การทำงานของหัวหน้ากลุ่มย่อยที่เป็นรูปธรรมและมีความสม่ำเสมอ คือ การไปร่วมประชุมรับนโยบายจากทางราชการ และการคอยตรวจสอบว่าเกษตรกรรายใดขาดประชุมประจำเดือน หรือขาดการพัฒนา เป็นต้น

กิจกรรมของกลุ่มแปลงนา เท่าที่ผ่านมาไม่สู้มีลักษณะที่เด่นมากนัก เนื่องจากเกษตรกรที่เข้ามาทำกินในแปลงนาหวังเพียงการหาเงินกินเพื่อการยังชีพเป็นหลัก ประกอบกับการควบคุมของเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้มงวดมาก และอำนาจสิทธิ์ขาดในการดำเนินงานใด ๆ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของเจ้าหน้าที่โดยเคร่งครัด บังคับถึงกล่าวเป็นการบั่นทอนพลังการรวมตัวของเกษตรกรอย่างมาก กลุ่มที่ตั้งขึ้นจึงไม่สู้มีความหมายนัก ชาวบ้านจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรงเป็นรายบุคคลมากกว่าที่จะทำการใด ๆ ผ่านกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่มจึงมักเป็นกิจกรรมที่ได้รับการร้องขอของเจ้าหน้าที่เป็นส่วนใหญ่และไม่สู้มีกิจกรรมมากนัก

อย่างไรก็ตามกลุ่มเอง ก็มีเงินทุนของตนเอง เช่นเดียวกัน โดยเป็นเงินทุนที่ได้จากการขายยาปราบศัตรูพืชที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยปราบศัตรูพืชจังหวัดสุรินทร์ในราคาถูกทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งโดยเก็บเงินจากสมาชิกกลุ่มในอัตราไร่ละ 20 บาท แล้วนำเงินรายได้ตั้งเป็นกองทุน ซึ่งต่อมากลุ่มได้นำเงินกองทุนดังกล่าวไปซื้อปุ๋ยมาขายให้สมาชิกในราคาถูกกว่าท้องตลาด การหมุนเวียนของเงินทุนเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อฤดูการผลิตที่แล้ว และยังไม่มีการเรียกเก็บเงินก่อนถึงกล่าวกลับคืนกลุ่ม

นอกจากอาชีพหลักดังกล่าวข้างต้น ชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งยังคงอาศัยยังชีพด้วยการรับจ้างแรงงาน เนื่องจากชาวบ้านกลุ่มนี้ไม่ได้รับการจัดสรรที่ดิน และกำลังรอการจัดสรรที่ดินให้ใหม่ ซึ่งปัจจุบันคามพื้นที่แนวชายแดนกำลังมีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่อีกจำนวนหนึ่ง การเคลื่อนย้ายของชาวบ้านจึงยังคงมีอยู่เสมอ ๆ และไม่เพียงการเคลื่อนย้ายไปยังหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ดังกล่าวเท่านั้น ชาวบ้านโนนดินแดงจำนวนมาก ปัจจุบันได้ไปจับจองที่ดินเพื่อทำไร่อ้อยในบริเวณจังหวัดระนอง กระบี่ อีกทางหนึ่งด้วย กระนั้นก็ตาม พบว่ายังมีชาวบ้านใค้อพยพติดตามญาติพี่น้องของตนเข้ามาเพิ่มเติมอยู่บ้าง และ

เมื่อประกอบการแยกครอบครัวของชาวบ้านภายหลังการสมรส ปัญหาเกี่ยวกับที่ทำกินจึงยังคงมีอยู่ เนื่องจากทางราชการยังไม่มีการจัดสรรที่ดินทำกินเพิ่มเติมให้ชาวบ้านอีก

การศึกษา โรงเรียนในหมู่บ้านโนนกินแคงมี 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน โดยตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2525 ตามลำดับ แต่เดิมเด็กจะต้องไปเรียนที่โรงเรียนบ้านส้มป่อย ต่อมาทางราชการตระเวนขายแคงได้เข้ามาสร้างโรงเรียนขึ้นในบริเวณเดียวกันกับฐานปฏิบัติการของตน และได้ช่วยสอนหนังสือร่วมกับครูที่ส่งมาประจำในโรงเรียนที่ตั้งขึ้นใหม่ การก่อสร้างชาวบ้านจะเป็นผู้จัดหาได้ โดยในครั้งนั้นชาวบ้านสามารถแปรรูปไม้ได้ในบริเวณหมู่บ้าน สำหรับอุปกรณ์อื่น ๆ ก็ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่มีฐานะดี และทางราชการตระเวนขายแคงเป็นผู้สร้างร่วมกับชาวบ้าน ต่อมาเมื่อมีเด็กนักเรียนมากขึ้นจึงมีการก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมจากงบประมาณแผ่นดิน รวมไปถึงการก่อสร้างโรงเรียนมัธยมประจำตำบลขึ้นเพื่อรองรับจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับและต้องการเรียนต่อที่ไม่ต้องเดินทางไปเรียนถึงโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอที่ตั้งห่างออกไปประมาณ 20 กิโลเมตร

ชาวบ้านส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้และส่งเสริมให้ลูกหลานมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น

ศาสนา บ้านโนนกินแคงมีสำนักสงฆ์ รวม 3 แห่ง แต่ละแห่งมีพระและสามเณร รวมทั้งร้อยอยู่ประจำ สำนักสงฆ์แห่งแรกตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2518 ชาวบ้านให้ความสำคัญกับวัดมาก แต่มีกาศัยวัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นหลัก ชาวบ้านมักไปวัดในวันสำคัญทางศาสนาและวันพระ จะมีแต่ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ไปวัดสม่ำเสมอ ชาวบ้านมักให้เหตุผลว่าจะต้องใช้เวลาไปเพื่อการทำมาหากินไม่มีเวลาไปวัดสม่ำเสมอ แต่ก็ได้ใสบาตรเป็นประจำอยู่มิได้ขาด ภาระกิจหลักของพระจึงมักเป็นผู้ประกอบพิธีต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่จะต้องเกี่ยวข้องกับศาสนาหรือความเชื่อของชาวบ้าน

พระเริ่มมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นโดยเจ้าคณะตำบลโนนกินแคงได้พยายามชักชวนให้ชาวบ้านเข้ารับการอบรมในโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เช่น โครงการสอนปฎิบัติธรรมแก่เยาวชน โดยมีเยาวชนเข้าร่วมในโครงการอย่างสม่ำเสมอถึงกว่า 200 คน ในระหว่างเข้าพรรษา นอกจากนี้ยังมีโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน สอน

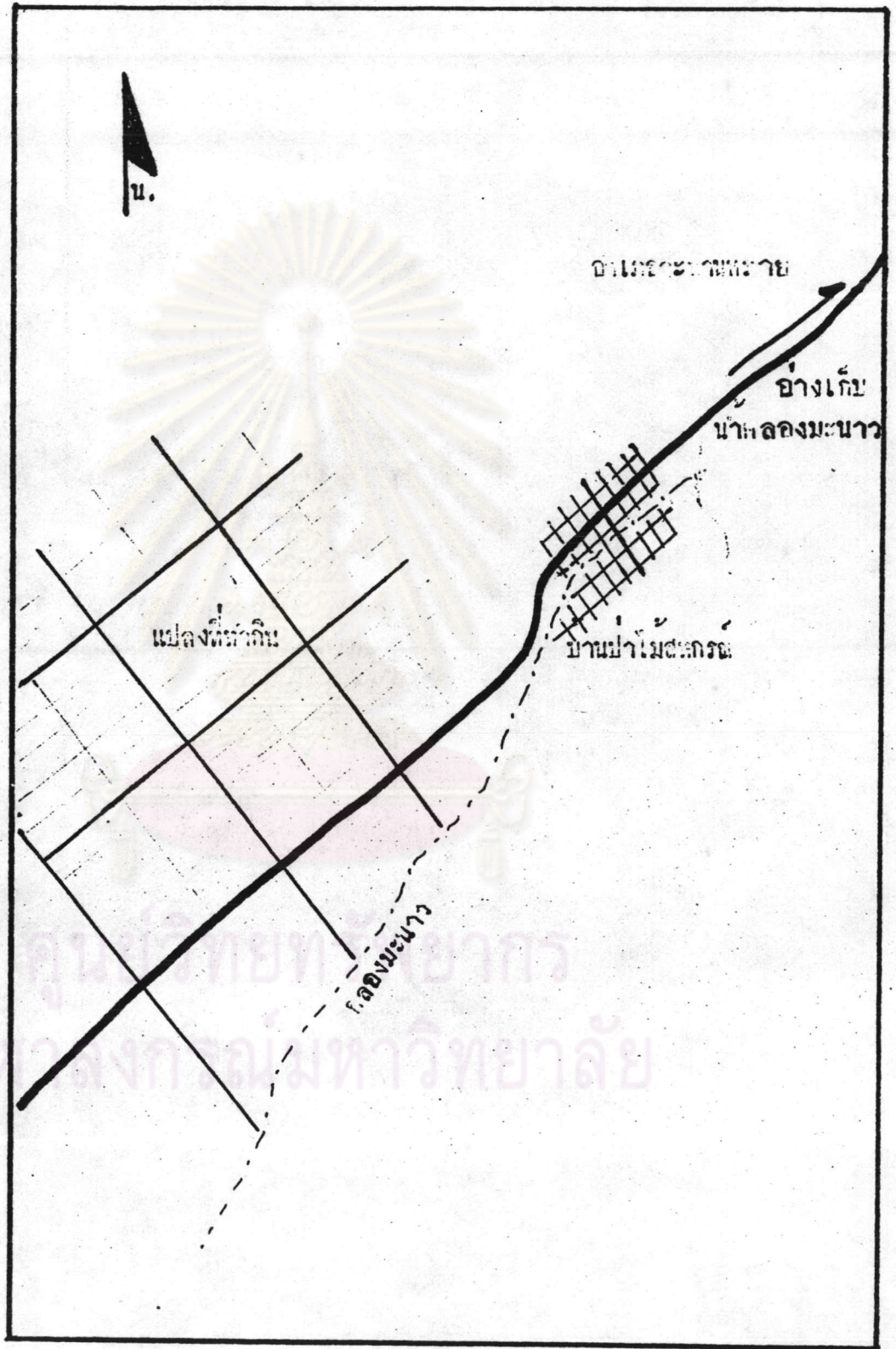
สมมติ ท้าวหน้า อบรมธรรม อบรมมารยาทแก่เด็กนักเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้บ้านโนนคินแดง ยังเป็นศูนย์กลางการปกครองของตำบลและในอดีตก็นับเป็นที่ตั้งของหน่วยทหารและตำรวจที่มีปฏิบัติการกวาดล้างผู้ก่อการร้ายในบริเวณนี้ ประกอบกับมีประชาชนอาศัยอยู่รวมกันมาก ทางราชการจึงได้ตั้งสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการไว้ที่นั่นในส่วนใหญ่ ประกอบด้วยสถานีอนามัย โรงไฟฟ้า ประปา สถานีตำรวจรถจักรยานยนต์ และตั้งโรงพยาบาลซึ่งปัจจุบันมีถึง 2 โรงอีกด้วย

บ้านป่าไม้สหกรณ์

บ้านป่าไม้สหกรณ์ เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิทสายอำเภอละหานทราย โดยห่างจากบ้านโนนคินแดงไปทางเขตกำเภอตาพระยาเป็นระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ภายหลังหมู่บ้านโนนคินแดง เดิมพื้นที่แถบนี้ชาวบ้านโนนคินแดงเข้ามาตากถางบุกเบิกที่ทำกินไว้ ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2520 ทางราชการทหารได้สั่งให้ชาวบ้านที่เข้าไปบุกเบิกที่ป่าสงวนในแถบอื่นให้ออกจากป่า เพื่อเป็นการตัดโอกาสที่ฝ่ายก่อการร้ายจะใช้ชาวบ้านเป็นฐานในการปฏิบัติการ ก่อวินเจ้าหน้าทีที่เข้าไปปฏิบัติการกวาดล้าง โดยจับชาวบ้านกลุ่มหนึ่งลงในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านในปัจจุบัน ซึ่งในชั้นแรกทหารให้ชาวบ้านกลุ่มนี้เข้าไปพักอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านโนนคินแดงตามศาลาวัดและบ้านเรือน ยุ้งฉางของชาวบ้านเป็นการชั่วคราวก่อน ต่อมาไม่นานก็ให้ชาวบ้านเข้าไปอยู่ในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ ชาวบ้านกลุ่มแรกมีประมาณ 60 ครอบครัว ต่อมาภายหลังอีกประมาณ 2 เดือนจึงจับชาวบ้านลงเพิ่มเติมอีกเรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2521 ทางราชการจึงประกาศตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้าน มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้น และในปี พ.ศ. 2522 กรมป่าไม้ได้เข้ามาดำเนินการให้หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านป่าไม้สหกรณ์ โดยการจับที่อยู่อาศัยให้ชาวบ้านครอบครัวละครึ่งไร่ และที่ทำกินอีกครอบครัวละ 14 ไร่ครึ่ง รวมทั้งครอบครัวจะมีที่กินในครอบครัว 15 ไร่ เพื่อให้ชาวบ้านมีหลักแหล่งทำกินแน่นอน และให้ชาวบ้านช่วยทางราชการดูแลฟื้นฟูสภาพป่าข้างเคียงด้วยในขณะเดียวกัน

ประชากร ชาวบ้านป่าไม้สหกรณ์อพยพมาจากหลายจังหวัด และประกอบด้วยกลุ่มคนหลัก ๆ 4 กลุ่ม คือ ส่วย เขมร ลาว และไทย กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือส่วย รองลงมาคือเขมร ลาว และไทย เป็นลำดับ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปริมาณคนจะมีมาก

กว่ากันอยู่บ้าง แต่ก็มีปริมาณแตกต่างกันไม่มากนัก โดยเฉพาะในคน 3 กลุ่มแรก ส่วนคนที่เรียกกันว่าไทยมีจำนวนไม่มากนัก และส่วนใหญ่เป็นคนไทยโคราชหรือไทยนางรอง คนที่มีเชื้อสายเดียวกันมักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จะมีพวกต่างกลุ่มปนอยู่บ้างเล็กน้อย แต่ก็ไม่มีทางแยกพวกออกมาจากกันโดยเด็ดขาด ความรู้สึกเป็นคนละพวกกันมีน้อย การแบ่งคนออกเป็นกลุ่มพิจารณาจากภาษาที่ใช้เป็นหลัก

จำนวนประชากร จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2530 (แผนปฏิบัติการ ประจำปี 2531) มีประชากรทั้งสิ้น 1,656 คน เป็นชาย 812 คน หญิง 844 คน จากจำนวน 266 ครัวเรือน

อาชีพ เมื่อชาวบ้านอพยพเข้ามาในหมู่บ้านนี้ใหม่ ๆ ชาวบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้ในไร่ไถ่ เนื่องจากยังมีการสู้รบกันอยู่ในบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้าน ผู้ที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมักเป็นผู้ชาย ส่วนผู้หญิงและเด็กจะไปอาศัยอยู่ที่บ้านโนนดินแดง ทหารได้ให้ชาวบ้านไปอยู่ยามเฝ้าระวังเส้นทาง และผู้รับจ้างที่กำลังดำเนินการก่อสร้างถนน โดยทางการให้ความช่วยเหลือชาวบ้านเป็นข้าวสารและเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ที่จำเป็น ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้จัดที่ทำกินอย่างถาวรแล้ว ก็พบว่า บางพื้นที่เจ้าของที่ดินที่เข้าไปบุกเบิกทำกินไว้พยายามกีดกันไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปทำกินโดยหวังจะถือเป็นที่ดินของตน ในบางพื้นที่ก็มีกระบะเบิดหลงเหลืออยู่ ชาวบ้านบางรายที่เข้าไปบุกเบิกถากถาง ต้องได้รับอันตรายถึงชีวิต บางรายก็ได้รับการบาดเจ็บถึงพิการ สัตว์เลี้ยงของชาวบ้านบางรายก็ถูกกับระเบิดตายไป ชาวบ้านจึงไม่กล้าเข้าไปทำกินในที่ทำกินที่ได้รับการจัดสรรให้ นอกจากนี้ที่ทำกินยังอยู่ไกลออกไปจากหมู่บ้านมาก บางแปลงไกลจากหมู่บ้านถึง 8-9 กิโลเมตร ชาวบ้านต้องใช้เวลาเดินทางไปมาหลายชั่วโมง การพักผ่อนในที่ทำกินในระยะแรกก็ทำไม่ได้ เนื่องจากทางราชการเกรงว่าจะเป็นฐานให้ฝ่ายผู้ก่อการร้ายที่ยังคงมีหลงเหลืออยู่ในป่าแถบนี้

ชาวบ้านในขณะนั้นจึงมีอาชีพรับจ้างเป็นหลัก โดยมีกระบะเบิดรับจ้างสำนักงานป่าไม้ปลูกป่า บำรุงรักษาป่า ชาวบ้านบางส่วนออกไปรับจ้างพ่อบ้านปลูกมัน ถอนมัน ในขณะที่ชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่ง เข้าป่าลึกไปเพื่อตัดไม้ขาย ทั้งประเภทที่ใช้เป็นไม้ในการก่อสร้างบ้านเรือนและประเภทที่ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ การตัดไม้ทำรายได้ดีให้แก่ชาวบ้าน ชาวบ้านสามารถขายไม้ให้กับผู้เข้าไปตัดซื้อได้อย่างสะดวก จะมีอุปสรรคอยู่บ้างในระยะเวลาที่ทางราชการกวาดล้างแต่ก็เป็นระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น นอกจากการตัดไม้ ชาวบ้านบางส่วนยังเผาถ่านขาย

อาชีพของชาวบ้านเหล่านี้แม้ในปัจจุบันก็ยังหลงเหลืออยู่ แม้ว่าทางราชการได้พยายามส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาทำอาชีพทำการเกษตรในไร่นาของตนก็ตาม

แปลงที่ทำกิน ทางราชการได้จัดที่ดินทำกินให้ชาวบ้านครอบครัวละ 14 ไร่ครึ่ง ชาวบ้านจะสามารถใช้ประโยชน์สืบทอดไปได้ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน แต่การซื้อขายที่ดินจะทำได้ไม่ได้อีก ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ทำกิน ชาวบ้านจะค่อย ๆ บุกเบิกทีละน้อย โดยเฉพาะในที่ลุ่มเพื่อปลูกข้าว ส่วนที่ที่เป็นที่ดอนชาวบ้านจะยังคงไม่บุกเบิกด้วยเหตุที่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือกลเข้าช่วยซึ่งชาวบ้านมักจะไม่มีเป็นของตนเอง และไม่สามารถไปขอความช่วยเหลือจากใครได้ ประกอบกับชาวบ้านต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก และทางราชการไม่ให้เข้าไปนอนในแปลง อันอาจทำให้พืชถูกทำให้เสียหายได้ง่าย ชาวบ้านไม่นิยมเข้าไปทำกินในแปลงเท่าใดนัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 ทางราชการได้พยายามหาทางช่วยเหลือชาวบ้านโดยการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกข้าวโพด ซึ่งทางราชการเป็นผู้ออกทุนให้ก่อน เช่น ค่ารถไถ ค่าพันธุ์พืช ปรากฏว่ามีชาวบ้านให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก แต่การเพาะปลูกในครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ตามคาดหมาย ชาวบ้านต้องเป็นหนี้ทางราชการ จนกระทั่งปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังไม่สามารถชำระหนี้ให้หมดได้ นอกจากนี้ในระยะหลังทางราชการได้ผ่อนผันมากขึ้นให้ชาวบ้านสามารถเข้าไปพักค้างแรมในที่ทำกินได้ในช่วงฤดูฝนที่มีการเพาะปลูก ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าไปทำกินในแปลงมากขึ้นในพื้นที่ที่พอจะทำเกษตรได้ ชาวบ้านมักจะปลูกมัน เป็นหลัก

ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากแปลงที่ทำกินมากขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่ง พ.ศ. 2530 พ่อค้าจากบ้านโนนดินแดงได้เข้าไปลงทุนให้ชาวบ้านปลูกผักประเภทผักพองส่งขายให้คน โดยพ่อค้าได้ลงทุนทั้งในการไถที่ การจัดหาเมล็ดพันธุ์ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง รวมตลอดไปถึงการขนส่งผลผลิตจากไร่ นอกจากนี้ชาวบ้านยังสามารถไปขอยืมข้าวและเครื่องอุปโภคบริโภคอื่น ๆ จากพ่อค้ามาก่อนด้วย โดยพ่อค้าจะค่อย ๆ หักเงินที่ชาวบ้านเป็นหนี้ไปเรื่อย ๆ จากการขายผลผลิตของชาวบ้านให้แก่พ่อค้า ปรากฏว่ามีชาวบ้านสมัครเข้าเป็นสมาชิกของพ่อค้าเป็นจำนวนมาก และเพื่อสะดวกแก่การดูแล พ่อค้าได้ให้ชาวบ้านรวมกันเป็นกลุ่มกระจายอยู่ในแปลงที่ทำกินและในหมู่บ้านรวม 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่ม

ของตนเองทำหน้าที่ประสานงานระหว่างพ่อค้ากับสมาชิกกลุ่ม ในระยะต้น ๆ ของการเข้าไปลงทุน การรับสมัครเข้ากลุ่มให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้ากลุ่ม และหัวหน้ากลุ่มจะต้องเป็นผู้ลงนามรับรองสมาชิกแต่ละรายในการเข้าไปขอรับการลงทุนจากพ่อค้าด้วย

การดำเนินงานของพ่อค้ากับชาวบ้านเป็นไปได้อย่างดี ชาวบ้านบางคนปัจจุบันเกือบจะชำระหนี้พ่อค้าได้หมด เนื่องจากมีผลผลิตขายให้พ่อค้าเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็มีชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งที่เป็นหนี้พ่อค้ามากขึ้นเรื่อย ๆ บางรายเป็นเงินมากกว่าหมื่นบาท ในระยะต่อมาพ่อค้ามีปัญหาเรื่องตลาดส่งผัก พ่อค้าไม่สามารถซื้อผักของชาวบ้านได้ทั้งหมด เนื่องจากราคาผักในตลาดตกต่ำ พ่อค้าจะเลือกซื้อผักชนิดที่มีขนาดและคุณภาพดีเท่านั้นและในราคาที่ต่ำมาก พ่อค้าเริ่มให้ชาวบ้านหาตลาดเองมากขึ้น เป็นการช่วยระบายผลผลิตอีกทางหนึ่งพร้อม ๆ กันไป พ่อค้าจึงเริ่มให้ความช่วยเหลือน้อยลง พ่อค้าไม่ให้ชาวบ้านยืมข้าวและเครื่องอุปโภคบริโภคอื่น ๆ อีกเหมือนแต่ก่อน

ชาวบ้านจำนวนมากเริ่มให้ความสำคัญกับแปลงที่ดินทำกินมากขึ้น โดยพยายามหาแหล่งสนับสนุนหรือพืชอื่น ๆ ที่คาดว่าจะสามารถทำรายได้ดีมาปลูกในแปลง เช่น ชาวบ้านบางรายได้ไปติดต่อขอปลูกอ้อย โดยมีโรงงานในจังหวัดบุรีรัมย์เข้าไปลงทุนให้ก่อนทั้งหมดและรับว่าจะรับซื้ออ้อยในราคายุติธรรม ชาวบ้านบางรายได้ไปติดต่อขอปลูกมะม่วงหิมพานต์ที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เข้าไปส่งเสริมโดยการลงทุนให้ก่อนและรับว่าจะรับซื้อในราคาประกัน ชาวบ้านจะแบ่งพื้นที่จากส่วนหนึ่งสำหรับปลูกพืชที่มีอายุยืน และที่ดินอีกส่วนหนึ่งชาวบ้านปลูกไม้ล้มลุกหรือพืชอายุสั้น ชาวบ้านบางรายกำลังเตรียมการปลูกยางพาราที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดบุรีรัมย์เข้าไปแพร่ความคิดประชาสัมพันธ์ไว้

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าชาวบ้านจำนวนหนึ่งได้ตกลงขายแปลงที่ทำกินของตนให้แก่ชาวบ้านด้วยกันหรือนายทุนจากโนนดินแดงบ้าง ละหานทรายบ้าง ขณะที่ชาวบ้านบางรายให้นายทุนเช่าที่ทำกินของตนเองโดยหวังจะให้นายทุนผู้เช่าเข้าไปถากถางที่ดินของตนให้ราบเสียก่อน จากนั้นตนจึงจะเข้าไปทำกินต่อไป ขณะเดียวกันชาวบ้านบางรายก็ไม่เคยใช้ประโยชน์จากที่ดินของตนเองเลย ชาวบ้านเล่าว่ามีชาวบ้านประมาณ 7-8 ราย ที่ขายที่ทำกินของตนไปแล้ว ประมาณ 20-30 ราย ที่ให้นายทุนเช่าที่ดิน และ

5-6 ราย ที่ปัจจุบันไม่ได้อยู่ในหมู่บ้าน และไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากที่ทำกิน แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจแก้ไขเท่าที่ควร

แปลงผัก ในปี พ.ศ. 2524 ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันโดยมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้การสนับสนุนปลูกผักในบริเวณที่แปลงรวมของหมู่บ้าน โดยอาศัยน้ำจากคลองมะนาว ซึ่งองค์การต่างประเทศได้ให้ความช่วยเหลือเครื่องสูบน้ำแก่ชาวบ้าน 1 เครื่อง และชาวบ้านเป็นผู้ซุกคลองส่งน้ำกันเอง การดำเนินงานในระยะแรกมีผู้สนใจเข้ามาปลูกผักจำนวน 40 คน ผลผลิตที่ได้จะถูกนำไปขายให้แก่องค์การต่างประเทศเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้อพยพ โดยชาวบ้านจะต้องนำผักที่จะขายไปยังชายที่กลุ่มผักบ้านโนนคินแดง ตามโควตาที่กลุ่มคนได้รับ การรับซื้อขององค์การดังกล่าวจะซื้อในราคาที่สูงมากเมื่อเทียบกับราคาสลาคผักทั่วไป ดังนั้น ชาวบ้านจึงมุ่งขายให้แก่องค์การดังกล่าวเป็นหลัก เหลือขายแล้วจึงแบ่งขายไปในที่อื่น ๆ ซึ่งก็มักจะเป็นชาวบ้านในหมู่บ้านและสลาคบ้านโนนคินแดง

สมาชิกกลุ่มผักได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2530 กลุ่มผักบ้านป่าไม้ได้แยกตัวออกจากกลุ่มผักบ้านโนนคินแดงโดยเหตุที่มีสมาชิกมากขึ้น และเพื่อให้เกิดความสะดวกมากขึ้นในการขายผัก สมาชิกจะไม่ต้องขนผักขึ้นไปที่กลุ่มผักบ้านโนนคินแดงก่อน โดยได้ขอร้องให้องค์การต่างประเทศ เข้าไปซื้อถึงกลุ่มและขอโควตาผักกลุ่มของตนเอง ต่างหากไม่ต้องขึ้นกับกลุ่มอื่น

นอกจากการทำกินในแปลงดังกล่าวแล้วชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่ง ได้อาศัยหาเลี้ยงชีพจากการรับจ้างอยู่ เช่นที่เคยปฏิบัติกันมาแต่เดิมโดยการรับจ้างสำนักงานป่าไม้บ้าง รับจ้างนายทุนทั่วไปบ้าง และบางกลุ่มก็อาศัยพักไม้ปลูกบ้านขาย และมักจะขายบ้านยกเป็นหลัก ๆ ให้แก่คนที่มาติดต่อ ซึ่งมักเดินทางไปจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครราชสีมา เป็นต้น บางกลุ่มก็แปรรูปขายให้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้านบ้าง ในหมู่บ้านใกล้เคียงบ้าง

การศึกษา บ้านป่าไม้มีโรงเรียนประถมศึกษาประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เรียนจบการศึกษามัธยมศึกษา แม้ว่าเด็กนักเรียนจะมีฐานะค่อนข้างยากจน และเด็กต้องเดินทางไปโรงเรียนในระยะทางไกลเนื่องจากเด็กนักเรียนต้องไปอยู่ในแปลงที่ทำกินกับบิดามารดา

ในระยะหลังโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากองค์การช่วยเหลือต่างประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนอาหารสำหรับมาปรุงให้เด็กกินในตอนกลางวันทุกวัน ทางโรงเรียน จะร่วมกับผู้ปกครองจัดกันเป็นกลุ่มไปร่วมกันปรุงอาหารที่โรงเรียน การดำเนินงานในตอนต้นได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี แต่ในระยะต่อมาปรากฏว่าบางวัน ครูต้องประกอบอาหารเลี้ยงเด็กนักเรียนเอง เนื่องจากไม่มีผู้ปกครองเด็กไปร่วมประกอบอาหารด้วย

นอกจากอาหารกลางวันที่มีการประกอบเลี้ยงเด็กเป็นประจำทุกวันแล้ว องค์การช่วยเหลือต่างประเทศยังให้การช่วยเหลือเด็กนักเรียนในรูปแบบอื่นอีกโดยการนำเสื้อผ้า นักเรียนมาจำหน่ายครั้งราคา เป็นการช่วยลดภาระในการซื้อเสื้อผ้าสำหรับเด็ก และในระยะแรกโครงการกึ่งกลางจะสนับสนุนให้นักเรียนเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชเพื่อให้โรงเรียนสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนในโครงการอาหารกลางวันอีกด้วย

การช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์การต่างประเทศเป็นปัจจัยเกื้อหนุนประการหนึ่ง ให้เด็กไปโรงเรียนมากขึ้น แม้กระทั่งเด็กก่อนวัยเรียน ชาวบ้านก็นิยมนำไปฝากไว้กับครูที่โรงเรียนมากกว่าที่ฝากไว้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม เด็กที่เรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วมักไม่ค่อยได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่จะออกไปช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อหารายได้เข้าครอบครัว

ศาสนา หมู่บ้านมีสำนักสงฆ์ ๑ แห่ง ตั้งอยู่ใจกลางหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความเชื่อว่าหมู่บ้านจะขาดวิศาขพระไม่ได้ จึงได้นิมนต์พระจากหมู่บ้านอื่นให้ไปจำพรรษาในวัดของหมู่บ้าน ทั้งนี้โดยวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อเป็นที่ทำบุญของชาวบ้าน และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมให้แก่หมู่บ้าน แต่โดยแท้ที่จริงแล้ว ชาวบ้านโดยส่วนรวมก็ไม่ได้มีความสนใจในพระศาสนามากเท่าใดนัก จะมีชาวบ้านเพียงกลุ่มเดียวที่ไปวัดเป็นประจำ ทั้งนี้ก็เพื่อไปทำบุญเป็นหลัก ชาวบ้านส่วนใหญ่มักไปทำมาหากินหรือไปทำงานอื่นมากกว่าที่ไปวัด

เกมที่เขียวชาวบ้านจะร่วมกันสร้างกุฏิให้แก่พระที่เข้าไปจำพรรษาในลักษณะที่ไม่สู้ถาวรนัก ต่อมาโครงการฯ ได้เข้าไปร่วมกับชาวบ้านสร้างศาลาการเปรียญขึ้น โดยสามารถใช้เป็นที่พักของสงฆ์และสามารถใช้ประกอบกิจอื่นทั้งที่เป็นศาสนิกและงานส่วนรวมของหมู่บ้านได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม พบว่าชาวบ้านมักไม่ค่อยนิยมเลื่อมใสในตัวพระสงฆ์มากนัก พระสงฆ์ที่เข้าไปอยู่มักไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็ไม่ค่อยเคร่งครัดในกิจวัตรของสงฆ์มากนัก พระสงฆ์บางรูปที่เข้าไปอยู่ก็หวังแต่เพียงผลประโยชน์จากการประกอบศาสนกิจ แต่ก็มีพระสงฆ์บางรูปเช่นกันที่พยายามเข้าไปเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น โดยการพยายามติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้าไปช่วยเหลือชาวบ้าน แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำของหมู่บ้านจึงไม่สามารถดำเนินการประการใดได้ พระสงฆ์ที่เข้าไปจำพรรษาอยู่ในวัดของหมู่บ้านนี้ มักอยู่ได้ไม่นาน มีการสับเปลี่ยนกันเข้าไปอยู่ตลอดเวลา ศาสนาจึงยังไม่ใช่อะไรที่จับใจหรือเหนี่ยวนำจิตใจของชาวบ้านได้ แม้กระทั่งขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ชาวบ้านก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าใดนักด้วย

กิจกรรมอื่น ๆ ของชาวบ้านมักต้องอาศัยบ้านโนนดินแดงซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ และเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านแถบนี้ เช่น ตลาด สถานีอนามัย เป็นต้น.

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย